

BISERICA-PĂSTRĂTOAREA LIMBII, A PORTULUI ȘI A TRADIȚIILOR ROMÂNEȘTI

Mitropolitul
Dosoftei

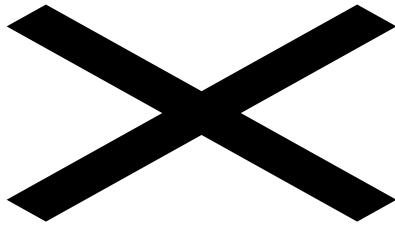
Cu emoție în gând și cu puțină teamă m-am hotărât să tratez un subiect foarte drag mie, și anume despre modul în care Sfânta noastră Biserică a păstrat specificul românesc al limbii, al portului și al tradițiilor. Nu sunt un specialist al cuvintelor, dar când vine vorba de teme care mă pasionează, încerc să scot la lumină lucruri care sunt desprinse din adâncul minții și al sufletului. Plaiul meu natal așezat pe malul stâng al râului Buzău mi-a insuflat darul de a scrie despre el, de a cânta despre el, de a trăi cu el și de a-l purta peste tot în inimă și-n gând.

Prin simplul fapt că sunt teolog, nu mă feresc să-mi recunosc atașamentul pe care-l port pentru costumul tradițional românesc și pentru muzica și obiceiurile noastre populare care m-au fascinat de mic copil. În prezentul articol, am încercat să aștern în scris câteva cercetări despre cum a păstrat biserica în izvoru-i viu și nesecat de înțelepciune și adevăr limba, portul și tradițiile unui popor încărcat de istorie, poporul român. Biserica este păstrătoarea unui vast tezaur duhovnicesc și cultural care cuprinde atât Evanghelia Mântuitorului Iisus Hristos, cât și tradiția unui popor, în cazul nostru obiceiurile iubitului neam românesc. Când vorbim de organismul Bisericii nu putem neglija faptul că în Biserică lucrurile duhovnicești se îmbină foarte bine cu cele omenești, ca un sincretism religios, conform minunatelor slove întâlnite la Sfântul Apostol al neamurilor, Pavel, care vorbește despre „înțelepciunea dumnezeiască” și „înțelepciunea omenească”. Deci această sophia este întâlnită în Biserică sub aceste două forme, aspectul dumnezeiesc și cel omenească, ceea ce ține de lumea aceasta.

În tradițiile noastre unice cu caracter pur românesc regăsim această îmbinare sau contopire. Cunoaștem faptul că Sfânta Tradiție este un al doilea izvor prin care îl cunoaștem pe Dumnezeu, alături de Sfânta Scriptură, iar Biserica le păstrează și le face cunoscute tuturor credincioșilor.

Limba, portul și tradițiile sunt întâlnite în Biserica Ortodoxă Română ca elemente semnificative, care îmbină aspectul nevăzut al actului liturgic cu cel văzut. Deci acestea sunt elemente palpabile. Pentru a demonstra că acestea fac parte din sânul Bisericii și că au fost păstrate ca niște neprețuite comori va trebui să le analizăm pe rând și să subliniem cele mai importante trăsături care au determinat la păstrarea lor de Sfânta Biserică. Numesc această prezentare ca o erminie culturalreligioasă a românilor.

Dacă „limba noastră-i o comoară” atunci Biserica a fost prima care a păstrat-o în chivotul aurit al ei și a împărțit-o tuturor credincioșilor. Prin viul grai sau prin scrierile Sfinților și a celor mai importante fețe bisericești din spațiul românesc, limba s-a păstrat și s-a transmis generațiilor până astăzi. Aceste scrieri, în decursul timpului, au căpătat forme noi până când a rezultat dulcele grai românesc, vorbit de noi toți astăzi. De asemenea, Biserica este una dintre principalele instituții care a fost nevoită să o păstreze și să o propovăduiască.

Colecție de ii, costume populare românești și obiecte de artă feudală bisericească și populară la Muzeul Etnografic al Mănăstirii Nămăești, județul Argeș

Limba română a fost „adusă” în Biserică de către Mitropolitul Dosoftei, a cărui convingere era că tot poporul trebuie să înțeleagă ceea ce se slujește: „să-nțeleagă tot spăsenia lui Dumnezeu cu întreg înțeles”.

Se cunoaște faptul că, în acea vreme, în spațiul românesc slujbele se țineau fie în limba greacă, fie în limba slavonă, limbi pe care poporul nu avea cum să le priceapă. Același lucru se întâmplă astăzi în spațiul grecesc și rusesc.

Cum ar fi fost, oare, astăzi, pentru noi, românii, dacă slujbele noastre bisericești ar fi fost săvârșite într-o altă limbă, pe care noi nu o înțelegem? Mai exista, oare, o trăire duhovnicească în acest fel? Răspunsul acesta poate fi dat de fiecare dintre noi, dintre creștinii ortodocși români, care iubim și dorim să înțelegem tainele divine în folosul mântuirii. Cu siguranță că și slujitorilor Bisericii le-ar fi fost tare greu să se rupă de limba mamă și s-o îmbrățișeze pe cea nou impusă, pe care nici ei, nici credincioșii nu au puterea s-o înțeleagă. În continuare, manuscrisele acestor învățați și mult iubitori de Domnul cuprind transmiterea limbii și a caracterului ei trainic, cu toate înțelesurile ei adânci.

Cât de frumos sunt rostite predicile, cât de frumos sună cântările și toate celelalte slove bisericești în limba noastră dulce ca mierea de albine! Biserica a păstrat aceste slove în toate cărțile sfinte pe care apoi le-a îmbogățit. Vorbim aici de limba română liturgică. Cuvintele românești cuprinse în textele Bisericii au un înțeles profund, înțeles pe care puterea mentalului nu-l poate înțelege dacă omul nu este luminat de Duhul Sfânt.

Nu trebuie să uităm faptul că în Biserică au funcționat primele școli, în care bineînțeles că se învăța în plăcuta slovă a poporului. Iată cât de frumos vorbește poetul Mihai Eminescu despre Biserică: „Ea a stabilit și a unificat limba noastră într-un mod atât de admirabil...”.

Cărți de cult din „Casa Dosoftei”-Iași

Pentru a nu ne depărta de la tema centrală a articolului, consider că este necesar să amintim că limba noastră a fost, este și va fi principala modalitate prin care Biserica Ortodoxă Română își desfășoară actul liturgic, este păstrată cu sfințenie în scrieri, în cărțile de slujbă și împărtășită

creștinilor prin graiul dulce românesc.

Ce poate fi mai frumos decât portul și tradițiile noastre românești?!

Portul românesc este un simbol specific al identității noastre ca popor. Portul popular, care cuprinde o varietate de obiecte, are elemente specifice fiecărei zone a țării. Dar noi trebuie să arătăm că Biserica a păstrat și a promovat acest port, iar eu vă mărturisesc că portul popular tradițional românesc era înainte numit „haina de sărbătoare”, „haina de duminică”, sau „haina de Biserică”. La Biserică oamenii participau în costumul tradițional, iar acest lucru înfrumuseța sfântul locaș și oamenii se simțeau cu adevărat în comuniune cu Dumnezeu care a rânduit ca ei să poarte aceste podoabe naționale.

Astăzi, această vestimentație se mai poartă foarte puțin în unele zone sau deloc. Costumele populare sunt întâlnite mai des în Maramureș, în Moldova și Bucovina, oamenii de aici participând la slujbele religioase îmbrăcați în veșmântul popular.

Am observat că în Biserică s-a introdus iarăși purtarea portului autentic românesc, nu neapărat ca o modă, ci ca un simbol pe care credincioșii români trebuie să-l poarte, să-l prețuiască și să nu-l piardă.

Am participat la câteva nunți la care mirii erau îmbrăcați în costumele populare.

Erau nespuse de frumoși! Costumele se potriveau atât de bine cu biserica, cu pictura și cu însemnătatea evenimentului, încât am avut impresia că trăiesc în trecut, când pe la sate portul popular era ținută specifică. Legat de promovarea portului tradițional, Biserica sprijinea în special femeile care țeseau la război, cele care împodobeau bisericile cu ștergarele țesute, care conțineau motive florale sau motive geometrice, și cu îmbrăcămintea obiectelor sfinte din interiorul sfântului locaș, unde, pe lângă principalele motive menționate, apăreau crucile.

Portul tradițional este piesa cea mai aleasă care ne definește pe noi, românii, trăitori în Grădina Maicii Domnului, țara mamă atât de încercată.

Obiecte din portul tradițional sunt întâlnite în unele muzee bisericești, aflate fie în incinta unor mănăstiri, fie în incinta episcopioilor, destinate spre vizitarea și delectarea noastră.

Am lăsat la urmă tratarea despre tradiție deoarece necesită o tratare mai atentă și detaliată. Tradiția românească este abundentă. Obiceiurile românești sunt legate în general de sărbători religioase, pentru că suntem un popor credincios. Am sărbătorit cu toții marele praznic al Nașterii Domnului, care ne-a fost vestit de colindători, de clinchetele de zurgălăi, de mirosul cozonacilor, de cadouri, de brazii împodobiți, de zăpadă și de altele.

O mare bucurie! Referitor la această sărbătoare aduc în atenție tradiția care s-a păstrat la Biserica Sf. Ilie din Sibiciu de Jos, Buzău, parohia unde m-am format ca om credincios. În fiecare an copiii de aici sunt pregătiți ca în ziua praznicului să prezinte un mic program, alcătuit din colinde și din sceneta Nașterii Domnului.

Scena aceasta se desfășoară în interiorul Bisericii lângă bradul împodobit. Părintele Gheorghe Mihalcea, acum pensionar, părintele pe care îl admir, a fost cel care a îmbrățișat ideea doamnei Elena Petrescu de a lucra cu copiii acest emoționant program. Menționez faptul că generații întregi de copii s-au bucurat de emoția acestei deosebite serbări, prin care ei împărtășeau bucuria și vesteau Nașterea Mântuitorului Iisus Hristos credincioșilor prezenți la dumnezeiasca slujbă. Unii dintre acești „copii” sunt acum bunici. Copiii îmbină în Biserică la această sărbătoare toate cele trei lucruri analizate de mine până acum: limba, portul și tradiția.

Tradițiile românești se regăsesc și la alte sărbători din cursul anului bisericesc.

Cele mai emoționante cu siguranță că sunt cele din timpul praznicului Învierii, unde regăsim multe simboluri. Lista tradițiilor este lungă, iar analizarea fiecăreia ar fi obositoare pentru dragul cititor. Multe tradiții românești se regăsesc la cele mai importante evenimente din viața omului: nașterea, botezul, cununia și înmormântarea. Specificul a fost îmbrățișat de Sfânta Biserică și inclus în rândul slujbelor.

Tradițiile poartă în ele înțelepciunea poporului și înțelepciunea dumnezeiască, așa cum am arătat mai sus. Foarte multe idei dogmatice se regăsesc atât în cuprinsul colindelor, cât și în celelalte texte păstrate cu atâta sfințenie și transmise generațiilor. Separarea dintre tradiții și sărbătorile

bisericești este imposibilă. Cum să separi acest tezaur duhovnicesc și cultural dacă Biserica este păstrătoarea lui? Putem afirma că Biserica este sufletul românesc.

Sfânta Tradiție, cunoscută ca tezaur dogmatic, este păstrată de Biserică și mulți creștini de pe meleagurile noastre mioritice au suferit moarte martirică pentru păstrarea acesteia. Tradiția este viața Bisericii în Duhul Sfânt.

Biserica recomandă și îndeamnă pe oameni la păstrarea valorilor naționale, iar limba, portul și tradițiile sunt cele care alcătuiesc identitatea noastră ca popor creștin cu frică de Dumnezeu. Dacă Liviu Rebreanu scria că „Tradiția adevărată e singura merinde sufleteasca”, cu siguranță că Biserica ne-o așează pe taler și ne poștește s-o îmbrățișăm.

În aceste vremuri tulburi, oamenii se depărtează de Biserică, iar valorile naționale se pierd încetul cu încetul.

Oamenii trebuie să fie receptivi și să nu-și uite istoria, cultura, limba și religia.

Strămoșii noștri au ținut cu preț viața lor aceste nestemate, iar Biserica îi amintește în cadrul slujbelor liturgice.

În limbă, port și tradiție regăsim trecutul și identitatea noastră, a românilor, iar Biserica Ortodoxă este cea care propovăduiește atât Evanghelia Lui Hristos, cât și Evanghelia poporului român, la slujbe, în tratatele bisericești sau la diferitele conferințe.

IULIAN ȘTEFAN PAVEL

INDEPENDENȚA
ROMÂNĂ

*Independența
prin Cultură*